

Brüssel, 26. november 2024
(OR. en)

16108/24

CULT 124
EDUC 440
AUDIO 111
SOC 862
EMPL 587
SUSTDEV 126
FIN 1065
PI 198
STATIS 127
RECH 514
GENDER 253

MENETLUSE TULEMUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Delegatsioonid
Teema:	Nõukogu järeldused kultuurile juurdepääsu parandamise ja edendamise kohta

Delegatsioonidele edastatakse lisas eespool nimetatud nõukogu järeldused, mis kiideti heaks nõukogu 26. novembri 2024. aasta istungil (haridus, noored, kultuur ja sport).

Nõukogu järeldused kultuurile juurdepääsu parandamise ja edendamise kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

TUNNUSTADES

1. juurdepääsu kultuurile kui põhilist inimõigust vastavalt inimõiguste ülddeklaratsiooni artiklile 27, milles on sätestatud, et igaühel on õigus vabalt osa võtta kultuurielust, tunnustades kultuuripärandiga seotud õigusi kui kultuurielust osavõtmise õiguse lahutamatut osa ning laste õigust täiel määral osaleda kultuuri- ja kunstielus vastavalt ÜRO lapse õiguste konventsiooni artiklile 31;
2. ÜRO tulevikupakti¹, milles kinnitatakse veel kord, et kultuurilised õigused on inimõigused, ning tunnustatakse kultuuri rolli sotsiaalse ühtekuuluvuse ja kestliku arengu edendamisel;
3. vajadust tagada kõigile võrdne juurdepääs kultuurile ja selles osalemine kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikliga 3 ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklitega 21 ja 22;
4. UNESCO 2022. aasta MONDIACULTi deklaratsiooni, milles rõhutatakse kultuurile kaasava juurdepääsu ja kultuurielus osalemise toetamise tähtsust; 2021. aasta Porto Santo hartat², milles toetatakse takistuste kõrvaldamist juurdepääsuks kultuurile, edendades kultuurielus osalemise puhul kaasavust ja mitmekesisust; Cácerese 2023. aasta deklaratsiooni³, milles märgitakse, et kultuuri tuleks pidada oluliseks ja ülemaailmseks avalikuks hüveks ning seda tuleks käsitleda kõige kõrgemal poliitilisel tasandil;

¹ ÜRO tulevikupakt võeti vastu ÜRO tulevikuteemalisel tippkohtumisel (New York, 22.–23. september 2024).

² Porto Santo harta võeti vastu 27.–28. aprillil 2021 Portugali Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise raames toimunud konverentsil.

³ Cácerese deklaratsioon, mille ELi kultuuriministrid esitasid 25.–26. septembril 2023 Hispaania Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise raames.

5. puuetega inimeste õigust osaleda teistega võrdsetel alustel kultuurielus kooskõlas ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni artikliga 30 ja Euroopa Komisjoni puuetega inimeste õiguste strateegiaga aastateks 2021–2030 ning tunnustades Euroopa puudega inimese kaardi ja puuetega inimeste vajadusi arvestava linna auhinna erilist rolli puuetega inimeste juurdepääsu hõlbustamisel kultuurivaldkonna hüvedele ja teenustele;
6. ELi kultuurivaldkonna töökavas aastateks 2023–2026⁴ komisjonile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale esitatud üleskutset kaaluda ettepanekut luua ELi kultuurivaldkonna strateegiline raamistik, mis kajastaks töökava I lisas esitatud juhtpõhimõtteid ning mille eesmärk oleks strateegiliselt integreerida kultuuripoliitika perspektiiv ja kultuuri eelised kõikidesse asjakohastesse ELi poliitikavaldkondadesse, programmidesse ja algatustesse;
7. üha enam kultuurielus osalemise tähtsust isikliku tervise, heaolu, territoriaalse ja sotsiaalse ühtekuuluvuse ning demokraatia tugevdamise seisukohast, nagu on rõhutatud ELi kultuurivaldkonna töökava aastateks 2023–2026 prioriteetses valdkonnas „*Rahva hüvanguks viljeldav kultuur: kultuurielus osalemise ja kultuuri rolli suurendamine ühiskonnas*“ ning mida kajastavad Euroopa Komisjoni aruande „Culture and Democracy: the evidence“ („Kultuur ja demokraatia, tõendid“) ja ELi rahastatud projekti „CultureForHealth“ („Kultuur tervise heaks“)⁵ tulemused;
8. Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide poolt viimaste aastakümnete jooksul tehtud jõupingutusi⁶ kultuuritegevustele juurdepääsu ja nendes osalemise hõlbustamiseks ning sellega seotud teadlikkuse suurendamiseks;

⁴ Nõukogu resolutsioon 2022/C 466/01.

⁵ <https://www.cultureforhealth.eu/>.

⁶ Need jõupingutused hõlmavad puuetega inimeste vajadusi arvestava linna auhinda käsitlevat ELi algatust, Euroopa kultuuripärandi märgist, Euroopa kirjanike päeva, algatust „Culture Moves Europe“, Euroopa kultuuripealinnade algatust, ELi kultuuriauhindu ning üldisemalt programmist „Loov Euroopa“ ja programmist „Euroopa horisont“ rahastatavaid projekte.

9. asjaolu, et Euroopa ligipääsetavuse aktis on sätestatud kultuurivaldkonna jaoks asjakohased ligipääsetavusnõuded, ning tunnustades direktiivi, mis käsitleb avaliku sektori asutuste veebisaitide ja mobiilirakenduste juurdepääsetavust, direktiivi ja määrust, millega rakendatakse Marrakechi lepingut nägemispuudega isikute juurdepääsu kohta avaldatud teostele, ja käibemaksudirektiivi muudatust, mis võimaldab kohaldada sama käibemaksumäära e-väljaannete ja trükiste, sealhulgas raamatukogude poolt laenutatavate väljaannete suhtes;
10. 2022. aastal vastu võetud Euroopa Nõukogu ministrite komitee soovitus⁷, milles rõhutatakse riiklike kultuuriasutuste olulist rolli üldsuse, sealhulgas noorte kaasamisel ning kultuurielus osalemise ja kultuuritegevuste edendamisel, olenemata inimeste sissetulekust või haridustasemest. Soovituses rõhutatakse ka vajadust tunnustada kultuuri panust demokraatlikku ühiskonda ning kultuuri, kultuuripärandi ja kultuurimaastiku tähtsust kestliku arengu eesmärkide kolme mõõtme, s.o majandusliku, sotsiaalse ja keskkonnavalase arengu saavutamiseks, samuti nende olulist rolli loomemajanduse ja territooriumide atraktiivsuse jaoks,

TUNNISTADES, ET

11. kultuur loob tegelikku väärtust, olles loovuse ja eneseväljenduse aluseks, toetades inimeste vaimset tervist ja heaolu ning parandades nende elukvaliteeti. Kultuur aitab ka edendada kohalikku ja piirkondlikku arengut, innovatsiooni, edukat äritegevust ja majanduslikku progressi, aidates inimestel omandada võtmepädevusi, toetades teadmiste jagamist, suurendades inimeste enesekindlust, võimestades neid tööturule naasmiseks ning varustades neid elukestvaks õppeks;

⁷ Ministrite komitee soovitus liikmesriikidele kultuuri, kultuuripärandi ja kultuurimaastiku rolli kohta ülemaailmsete probleemide lahendamisel
<https://search.coe.int/cm?i=0900001680a67952>.

12. kultuuri ja kultuurielus osalemise puhul on tähtis kasutada terviklikku lähenemisviisi, mille eesmärk on lisada nendesse kontseptsioonidesse kodanikuosaluse aspekt. See on väga oluline niisuguste sotsiaalsete eesmärkide saavutamiseks nagu sotsiaalse ühtekuuluvuse ja demokraatia tugevdamine;
13. juurdepääsu kultuurile võivad pärssida mitmesugused takistused, sealhulgas füüsilised piirangud ja isiklikud rahalised piirangud, psühholoogilised takistused, sensoorsed, kognitiivsed ja kultuurilised tõkked, igasugused stereotüübid ja diskrimineerimise vormid (sealhulgas soopõhine diskrimineerimine), tehnoloogilised takistused, juurdepääsetavuse puudumine tehis- ja virtuaalkeskkonnas, teabe, kommunikatsiooni, toodete ja teenuste valdkonnas ning aja- ja huvipuudus;
14. juurdepääs kultuurile on tihedalt seotud haridustaseme, rahaliste võimaluste, kaasatuse, juurdepääsetavuse, geograafiliste olude ja tervisliku seisundiga ning et nimetatud takistuste ületamiseks ja sotsiaalse ebavõrdsuse vähendamiseks tuleb sellele tähelepanu pöörata;
15. tähtis on korraldada kultuuritegevusi, mis põhinevad piirkondlike ja kohalike kogukondade vajadustel ja huvidel;
16. digioskuste ja meediapädevuse omandamine ning kultuuripärandi digiteerimine kaasavate ja juurdepääsetavate tehnoloogiate arendamise ning universaalsaini lähenemisviisi kasutamise kaudu mängib olulist rolli kultuuriliste väärtuste kaitsmisel ja säilitamisel ning neile takistusteta, uuendusliku, kiire ja taskukohase juurdepääsu tagamisel, stimuleerides samal ajal inimeste loomingulisust ja innovatiivsust (nt sotsiaalmeedia kaudu),

TERVITAB

17. kultuurielus osalemise, õppimise ja liikuvuse toetamist programmide „Loov Euroopa“ ja „Erasmus+“ ning Euroopa solidaarsuskorpuse programmi mitmesuguste meetmete kaudu;
18. Euroopa kultuuripärandi keskuse algatust, mille eesmärk on suurendada kodanike osalemist kultuuripärandis;
19. asjaolu, et Eurostat ajakohastas hiljuti oma kultuuristatistikat kultuurielus osalemise kohta;
20. ilma et see piiraks 2030. aasta järgseid arutelusid, rahvusvahelist kampaaniat #culture2030goal, mille eesmärk on lisada kultuur konkreetse eesmärgina kestliku arengu eesmärkide hulka 2030. aasta järgses tegevuskavas,

PALUB LIIKMESRIIKIDEL ASJAKOHASEL TASANDIL

21. kaitsta ja edendada vaba ja võrdset juurdepääsu kultuurile kõigil tasanditel ning ilma põhjendamatu sekkumise või takistamiseta, samal ajal austades kultuurilist mitmekesisust, mitmekeelsust ja intellektuaalomandi õigusi, näiteks vahetus- ja liikuvusprogrammide ning algatuste kaudu, et suurendada meediapädevust ning tugevdada sidemeid kultuuri, innovatsiooni ja kestlikkuse vahel;
22. jätkata võimaluste pakkumist kultuuritegevuses osalemiseks, sealhulgas digitaalsete vahendite kaudu, mis laiendavad jõudmist uue publikuni, sealhulgas noorteni ja laiemas tähenduses nende inimesteni, kellel on takistusi kultuurile juurdepääsul, luues seeläbi kaasatuse ja ühiskonda kuulumise tunde;

23. jätkata dialoogi kultuuri- ja loomesektoriga selle üle, kui tähtsad on publiku arendamine ja teavitustegevus, kultuuriasutuste jaoks hästi läbi mõeldud ja sobivad lahtiolekuajad ning kultuuriürituste toimumise kuupäevad, mis võtavad arvesse publiku vajadusi;
24. kaaluda kultuuritegevuse ja kultuuripärandi inkorporeerimist muude poliitiliste tegevuskavade elluviimisse ja rakendamisse, näiteks piirkondliku ja kohaliku arengu, innovatsiooni, linnade taaselustamise, kogukonna integratsiooni, tervise, heaolu ja sotsiaalhoolekande valdkonnas, kasutades muude lähenemisviiside hulgas ära kultuuri potentsiaali seoses vaimse tervisega ning edendades näiteks kultuuriürituste retseptina väljakirjutamist;
25. kaaluda koostööd teiste sektoritega, et integreerida kultuurielus osalemise aspektid oma poliitiliste otsuste tegemisse, strateegia kujundamisse ja rahastamiskavadesse väljaspool kultuuripoliitikat, ning kaaluda selliste meetmete edasiarendamist, mis keskenduvad kõigi nende inimeste sisulisele ja võrdsele osalemisele, kellel on takistusi kultuurile juurdepääsul;
26. kaaluda kultuurivaldkonnas asjakohaste meetmete võtmist, et kaotada ebavõrdsus kultuurile, kultuuriobjektidele ja -mälestistele juurdepääsul, pöörates, näiteks kultuurivahendajate kaudu, erilist tähelepanu puuetega ja erivajadustega inimestele;
27. kaaluda kultuuriasutuste toetamist, pakkudes töövõimalusi puuetega inimestele, sealhulgas kunstnikele, ning kaaluda nende nähtavuse suurendamist, et vähendada puuetega ja puueteta inimeste tööhõive lõhet;

28. edendada kõigi nende inimeste sotsiaalset integratsiooni, kellel on takistusi kultuurile juurdepääsul, kaaludes poliitikaraamistike ning lühi- ja pikaajaliste strateegiate väljatöötamist ning vajalike tingimuste loomist meetmete ja stiimulite abil, mis kõrvaldavad osalemisel halduslikud, rahalised, keelelised, sotsiaal-majanduslikud ja muud takistused;
29. kaaluda vajaduse korral kultuuripärandi objektidele ja mälestistele teadlike ja hästi kavandatud juurdepäässtrateegiate väljatöötamist, sealhulgas halduslahendusi, mis võimaldavad leida hea tasakaalu juurdepääsetavuse parandamisel kõigi külastajate jaoks ning austavad kohapealse kultuuripärandi ainulaadset iseloomu, terviklikkust ja autentsust;
30. kaaluda alt üles suunatud ja kaasavate kultuuriprogrammide, kohaliku tasandi kultuurialgatuste ja koostööstruktuuride edendamiseks kohalike rohujuure tasandi kultuuriorganisatsioonide toetamist ja stimuleerimist kohtades, mis on kauged, väikesed ja/või rahvastikukao ohus;
31. kaaluda viise, kuidas suurendada teadlikkust probleemidest, millega puutuvad kokku inimesed, kellel on takistusi kultuurile juurdepääsul;
32. kaaluda asjakohasel juhul formaalse, informaaalse ja mitteformaalse hariduse toetamist, mis edendab kultuurielus osalemist. Eesmärk on toetada kultuurihuvi ja andeid, tekitada noortes huvi kultuuri vastu ja parandada nende ettevõtlusoskusi, et stimuleerida loominguliste oskuste arendamist, mis on vajalikud ühiskonna jaoks parema tuleviku kujundamisel;

33. hõlbustada ja julgustada kestlike partnerluste arendamist koolide, kunstnike ja kultuuriorganisatsioonide vahel, tagades samal ajal, et need tegevused on kaasavad ja kättesaadavad kõigile vähemate võimalustega koolilastele, tudengitele ja noortele, eelkõige neile, kellel on puue, ning toetada elukestvat õpet ning juurdepääsu formaalsele ja informaalsele kunstiharidusele ning kultuuritavadele;
34. kaaluda noortele kohandatud uuenduslike ja kergesti juurdepääsetavate vormingute loomist, et edendada nende osalemist kultuurielus;
35. kaaluda asjakohasel juhul oma kultuuripoliitika ja rahastamiskorra läbivaatamist, et soodustada mitmesuguste kaasavate ja osaluspõhiste kultuuriorganisatsioonide, sealhulgas rohujuuretasandi kogukondade toetamist, võttes nõuetekohaselt arvesse kunstivabadust;
36. püüda leevendada rahalisi takistusi kultuurivaldkonnas osalemiseks ja töötamiseks, edendades stiimuleid, et tagada kultuuri kättesaadavus ning luua töötingimused, mis vastavad kultuuritöötajate ja kunstnike konkreetsetele vajadustele⁸,

⁸ Kunstnike ning kultuuri- ja loomesektori töötajate sotsiaalse ja professionaalse olukorra ELi raamistik – https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0405_ET.html.

PALUB LIIKMESRIIKIDEL JA EUROOPA KOMISJONIL TEHA SUBSIDIAARSUSE
PÕHIMÕTET JÄRGIDES OMA VASTAVATES PÄDEVUSVALDKONDADES JA
ASJAKOHADEL TASANDITEL JÄRGMIST:

37. kaaluda kultuuriõiguste kavade väljatöötamist kui vahendit, mille abil visandada kultuuriõiguste valdkonnas kavandatavad meetmed, integreerides praeguse olukorra analüüsi, määratledes saavutatavad erieesmärgid ja konkreetsed meetmed selle rakendamiseks;
38. jätkata pikaajalise sektoriülese koostöö ja partnerluse loomise propageerimist kultuuri- ja loomesektori osalejate ning näiteks haridus-, sotsiaal-, tervishoiu- ja õigusasutuste ning kodanikuühiskonna organisatsioonide vahel kohalikul, piirkondlikul, riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil;
39. jätkuvalt propageerida kultuuri- ja loomesektori organisatsioonide ja spetsialistide digivõimekuse edasiarendamist, samal ajal edendades eneseväljendust ja digitaalset heaolu ning vältides digilõhet;
40. pidada kultuuriorganisatsioonidega, sealhulgas puuetega inimesi, kodanikuühiskonda ja üldsust esindavate organisatsioonidega, korrapärast dialoogi kultuurile võrdse juurdepääsu teemal, keskendudes eelkõige digiteerimisele ning kultuurilise ja keelelise mitmekesisuse austamisele, samuti olemasolevate teenuste kohandamisele ja uute teenuste väljatöötamisele puute ja tervisekahjustuste eri vormide jaoks;

41. ergutada teadusuuringuid, mille eesmärk on anda disagegeeritud andme- ja tõenduspõhine hinnang nende inimeste kultuurivajaduste ja -harjumuste kohta, kellel on takistusi kultuurile juurdepääsul; pakkuda täiendavat koolitust kultuuritöötajatele seonduvates valdkondades;
42. kaaluda kultuurile juurdepääsu takistavate tegurite edasist uurimist, keskendudes järgmisele: maapiirkonnad ja äärealad ja/või rahvastikukao ohus olevad piirkonnad, sotsiaalsed ja majanduslikud probleemid, puuded, tervislikud seisundid, vabaduse võtmine, sugu, vanus ja hariduslik taust. See võib hõlmata erinevate juurdepääsutasandite ja -valdkondade, struktuursete ning füüsiliste, keeleliste ja psühholoogiliste tõkete uurimist;
43. kaaluda koostöös Eurostati liikmesriikide kultuuristatistika eksperdirühmaga kultuurielus osalemise praeguse mõõtmise parandamist. Eesmärk on pakkuda sagedamini ja paremini suunatud kultuuristatistika ning analüüsida kultuuri ning tervishoiu-, sotsiaal- ja finantsküsimuste vahelist seost, pöörates erilist tähelepanu sotsiaal-majanduslikule ebavõrdsusele;
44. võtta täiendavaid meetmeid liikmesriikide kultuuripärandi edendamiseks ja teha see riikide agregatorite kaudu kättesaadavaks Europeanas; jätkata kultuuripärandi ühise Euroopa andmeruumi väljatöötamist, et võimaldada kultuuripärandi andmete piiriülest jagamist ning seeläbi hõlbustada laiemat juurdepääsu Euroopa kultuuripärandile ja selle pärandi taaskasutamist;
45. kaaluda kultuurielus osalemise ja kultuuritaristu täiustamise lisamist ühe eesmärgina riiklike taaste- ja vastupidavuskavade tulevastesse ajakohastatud versioonidesse,

PALUB EUROOPA KOMISJONIL:

46. soodustada selliste spetsialistide võrgustike loomist, kes korraldavad kultuuriüritusi ja -tegevusi inimestele, kellel on takistusi kultuurile juurdepääsul. Sellega seoses tuleb erilist tähelepanu pöörata linnalähipiirkondade, endiste tööstuspiirkondade, maapiirkondade ja äärealade, äärepoolseimate piirkondade ning rahvastikukao või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate piirkondade elanikele;
47. kasutada ära olemasolevaid võimalusi koguda, korraldada ja otsingut võimaldaval viisil tutvustada liikmesriikide häid tavasid kultuurile juurdepääsu hõlbustamisel takistustega silmitsi seisvate inimeste jaoks;
48. jätkuvalt käsitleda kultuurielus osalemist esmatähtsana ning hõlbustada kultuuri kättesaadavust oma praeguses ja tulevases töös, näiteks käimasoleva programmi „Loov Euroopa“ (2021–2027) raames;
49. uurida võimalust lisada kultuuriaspektid AccessibleEU⁹ poolt liikmesriikides teostatavasse järelevalvesse, pöörates erilist tähelepanu kultuuri kättesaadavusele;
50. soodustada teadusuuringuid kultuuri- ja loomesektori sotsiaalse mitmekesisuse kohta ELis ning selle mõju kohta kultuurielus osalemisele;
51. uurida võimalust korraldada Eurobaromeetri uuring, milles hinnatakse Euroopa Liidu inimeste suhtumist ja arvamusi kultuuritegevuses osalemise ja kultuurile juurdepääsu kohta – pöörates erilist tähelepanu ametlikele ja mitteametlikele kultuurimeetmetele ning mittekasutajatele – ning kultuuri võimaliku rolli kohta inimeste elukvaliteedi parandamisel;
52. uurida, kas soodusjuurdepääs kultuuriasutustele ja kultuurisisule Euroopa Liidus võiks olla seotud Euroopa üliõpilaspiletiga.

⁹ https://accessible-eu-centre.ec.europa.eu/index_en#:~:text=About%20AccessibleEU,-AccessibleEU%20is%20one&text=It%20is%20a%20resource%20Centre,on%20equal%20basis%20with%20others.

MÕISTED:

Käesolevates järeldestes kasutatakse järgmisi mõisteid:

- „juurdepääs kultuurile“ – kõigi inimeste võimalus täiel määral osaleda kultuuritegevustes ja -kogemustes, olenemata oma taustast, võimetest või asjaoludest;
- „kultuurielus osalemine“ – hõlmab mitmesuguseid aktiivseid ja passiivseid kultuuritegevusi, nagu kinos ja raamatukogus käimine, etenduste vaatamine, kultuurimälestiste (ajaloomälestised, muuseumid, kunstigaleriid või muistised) külastamine või kunstitegevuse harrastamine ja sisu loomine;
- „Access City Award“ – Euroopa Komisjoni poolt 2011. aastal loodud auhind linnadele, kes on seadnud prioriteediks juurdepääsu võimaldamise puuetega inimestele. Antakse rahalise auhinnana linnadele, kes käsitlevad juurdepääsu tagamist tervikliku lähenemisviisi alusel. Auhind hõlmab järgmiseid põhivaldkondi: 1) tehiskeskkond ja avalikud ruumid, 2) transport ja seonduv taristu, 3) info ja kommunikatsioon, sealhulgas uued tehnoloogiad, ning 4) avalikud rajatised ja teenused;
- „loomemajandus“ (nn *oranž majandus*) – arenev mõiste, mille alus on loomevarade panus ning majanduskasvule ja majanduse arengule kaasaaitamise potentsiaal. See hõlmab majanduslikke, kultuurilisi ja sotsiaalseid aspekte, mis on seotud tehnoloogia, intellektuaalomandi ja turismi valdkonna eesmärkidega;

- „*kultuuriretsept*“ või „*kultuuripõhine sotsiaalretsept*“ – tava, mille puhul tervishoiutöötajad soovivad selliseid kultuuritegevusi nagu muuseumi- ja teatrikülastused, tantsutunnid või kogukonnakunstiprojektid, et parandada patsientide vaimset ja füüsilist tervist. Selle lähenemisviisi eesmärk on vähendada stressi, tugevdada sotsiaalseid sidemeid ja suurendada üldist heaolu;
- „*universaaldisaini*“ lähenemisviis – disainifilosoofia, mille eesmärk on luua tooteid, teenuseid ja keskkondi, mis on juurdepääsetavad ja kasutatavad võimalikult paljudele inimestele;
- „*kultuurivahendajad*“ – spetsialistid, kes hõlbustavad suurema hulga inimeste juurdepääsu kultuuriteostele ja -toodangule mitteametlikul ja individuaalsel viisil. See hõlmab võimalike takistuste kõrvaldamist ning vahenduse kohandamist puuetega inimeste ja muude erivajadustega inimeste jaoks. Kultuurivahendus on protsess, mille eesmärk on aidata inimestel kaasatuse ja osalemise kaudu kunsti täielikult mõista;
- „*kultuuriõiguste kava*“ – raamistik, mille eesmärk on rakendada meetmeid kultuurialaste õiguste valdkonnas. See kirjeldab võetavaid algatusi, sisaldab hinnangut praeguse olukorra kohta, määratleb konkreetsed saavutatavad eesmärgid ning kirjeldab konkreetseid meetmeid, mida on vaja nende eesmärkide saavutamiseks võtta;
- „*agregaatorid*“ – teevad koostööd kultuuripärandiasutustega, et teha nende andmed Europeana ja liikmesriikide muude digiplatvormide kaudu kättesaadavaks ning jagada nende andmeid kultuuripärandi andmeruumi kaudu (<https://pro.europeana.eu/page/aggregators>).

VIITED:

ELi aluslepingud

- Euroopa Liidu põhiõiguste harta (2012/C 326/02).

Euroopa Liidu Nõukogu

- Nõukogu järeldused, mis käsitlevad kultuuri kättesaadavuse edendamist digivahendite kaudu, keskendudes publiku arendamisele (2017/C 425/03).
- Nõukogu järeldused kultuuri- ja loomemajanduse taastumise, vastupanuvõime ja kestlikkuse kohta (2021/C 209/03).
- Nõukogu järeldused, milles käsitletakse kultuuri- ja loomesektori võimestamist andmepõhise publikusuhete arendamise kaudu (C/2024/3542).
- Nõukogu järeldused kultuuripärandi kui jätkusuutliku Euroopa strateegilise ressursi kohta (2014/C 183/08).
- Nõukogu järeldused kultuuripärandi kaasava juhtimise kohta (2014/C 463/01).
- Nõukogu 28. novembri 2006. aasta direktiiv 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi (ELT L 347, 11.12.2006, lk 1–118).
- Nõukogu 6. novembri 2018. aasta direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2006/112/EÜ seoses raamatute, ajalehtede ja perioodikaväljaannete suhtes kohaldatavate käibemaksumääradega (ELT L 286, 14.11.2018, lk 20).
- Nõukogu resolutsioon ELi kultuurivaldkonna töökava kohta aastateks 2023–2026 (2022/C 466/01).
- Nõukogu 6. mai 2003. aasta resolutsioon puuetega inimeste juurdepääsu kohta kultuurilistele infrastruktuuridele ning kultuuritegevusele (2003/C 134/05).
- Avatud koordineerimise meetodi eksperdirühma aruanne: „From social inclusion to social cohesion – The role of culture policy“ („Sotsiaalsest kaasatusest sotsiaalse ühtekuuluvuseni – kultuuripoliitika roll“), 2019.

Euroopa Komisjon

- Poliitikasuunised „Civil Society Platform on Access to Culture“ („Kodanikuühiskonna platvorm kultuurile juurdepääsu kohta“).
- Komisjoni soovitus kultuuripärandi ühise Euroopa andmeruumi kohta (C(2021) 7953 final).
- Komisjoni soovitus kultuurimaterjali digiteerimise, sellele sidusjuurdepääsu tagamise ja selle digitaalse säilitamise kohta (2011/711/EL).
- Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele – „Euroopa kultuurivaldkonna uus tegevuskava“ (COM(2018) 267 final).
- Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele – „Võrdõiguslikkuse liit. Puuetega inimeste õiguste strateegia aastateks 2021–2030“ (COM(2021) 101 final).
- Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele – „Euroopa identiteedi tugevdamine hariduse ja kultuuri kaudu“ (COM(2017) 673 final).
- Eurostati kultuuristatistika

- Euroopa Komisjoni aruanne: „Culture and Democracy, the evidence. How citizens’ participation in cultural activities enhances civic engagement, democracy and social cohesion: lessons from international research“ („Kultuur ja demokraatia: tõendid – kodanike kultuuritegevuses osalemise tähtsus kodanikuaktiivsuse, demokraatia ja sotsiaalse sidususe seisukohalt – õppetunnid rahvusvahelistest teadusuuringutest“), 2023.
- Euroopa kultuuripärandi tegevusraamistik, komisjoni talituste töödokument, 2019.
- Aruanne „Policies and good practices in the public arts and cultural institutions to promote better access to and wider participation in culture“ („Poliitika ja head tavad avalikes kunsti- ja kultuuriasutustes, et edendada paremat juurdepääsu kultuurile ja laiendada osalemist kultuuris“), 2012.
- „Study on audience development – How to place audiences at the centre of cultural organisations“ („Uuring publiku arendamise kohta – Kuidas asetada publik kultuuriorganisatsioonide keskmesse“), 2017.
- Algatuse „Voices of Culture“ ajurünnaku aruanne: „Social inclusion: partnering with other sectors“ („Sotsiaalne kaasatus: partnerlus teiste sektoritega“), 2018. aasta oktoober.
- Algatuse „Voices of Culture“ aruanne: „The role of culture in non-urban areas of the European Union“ („Kultuuri roll Euroopa Liidu linnavälistes piirkondades“), 2020.
- Seminar ELi liikmesriikide ekspertidele teemal „Kultuur sotsiaalse ühtekuuluvuse edendamiseks“, 2020.
- Algatuse „Voices of Culture“ aruanne „Youth, Mental Health and Culture“ („Noored, vaimne tervis ja kultuur“), 2023.

Euroopa Parlament ja nõukogu

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. oktoobri 2016. aasta direktiiv, mis käsitleb avaliku sektori asutuste veebisaitide ja mobiilirakenduste juurdepääsetavust (ELT L 327, 2.12.2016, lk 1).
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta direktiiv toodete ja teenuste ligipääsetavusnõuete kohta (ELT L 151, 7.6.2019, lk 70).
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. septembri 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/1564, mis käsitleb teatavate autoriõigusega ja autoriõigusega kaasnevate õigustega kaitstud teoste ja muude kaitstud objektide teatavaid lubatud kasutusviise pimedate, nägemispuudega või muu trükikirja lugemise puudega isikute huvides ning millega muudetakse direktiivi 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas (ELT L 242, 20.9.2017, lk 6–13).
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. septembri 2017. aasta määrus (EL) 2017/1563, mis käsitleb teatavate autoriõigusega ja autoriõigusega kaasnevate õigustega kaitstud teoste ja muude objektide ligipääsetavas vormis koopiate piiriülest vahetamist liidu ja kolmandate riikide vahel pimedate, nägemispuudega või muu trükikirja lugemise puudega isikute huvides (ELT L 242, 20.9.2017, lk 1–5).
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprill 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/790, mis käsitleb autoriõigust ja autoriõigusega kaasnevaid õigusi digitaalsel ühtsel turul ning millega muudetakse direktiive 96/9/EÜ ja 2001/29/EÜ (ELT L 130, 17.5.2019, lk 92–125).

Euroopa Parlament

- Euroopa Parlamendi 13. detsembri 2022. aasta resolutsioon puuetega inimestele võrdsete õiguste tagamise kohta (2022/2026(INI)).
- Euroopa Parlamendi 14. juuni 2018. aasta resolutsioon kultuurile juurdepääsu struktuuriliste ja rahaliste takistuste kohta (2017/2255(INI)).
- Euroopa Parlamendi 8 märtsi 2022. aasta resolutsioon kultuuri, hariduse, meedia ja spordi rolli kohta rassismivastases võitluses (2021/2057(INI)).
- Euroopa Parlamendi 14. detsembri 2022. aasta resolutsioon Euroopa kultuurivaldkonna uue tegevuskava ja rahvusvaheliste kultuurisuhete ELi strateegia rakendamise kohta (2022/2047(INI)).
- Euroopa Parlamendi põhjalik analüüs: „Access to Culture in the European Union“ („Juurdepääs kultuurile Euroopa Liidus“), 2017. aasta juuli.
- Raport kultuurile juurdepääsu struktuuriliste ja rahaliste takistuste kohta (2017/2255(INI)).

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

- Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus „The contribution of Europe’s rural areas to the 2018 Year of Cultural Heritage ensuring sustainability and urban/rural cohesion“ („Euroopa maapiirkondade panus kultuuripärandiaastasse 2018, tagades kestlikkuse ning linna- ja maapiirkondade sidususe“) (EESC 2018/01641).
- Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus „Ensuring equal opportunities and social inclusion in access to culture, lifelong learning and the role of public cultural institutions in this process“ („Võrdsete võimaluste ja sotsiaalse kaasatuse tagamine juurdepääsul kultuurile ja elukestvate õppele ning riiklike kultuuriasutuste roll selles protsessis“) (SOC/809-EESC-2024).

Euroopa Regioonide Komitee

- Arvamus teemal „Kultuuripoliitika edendamine maapiirkondades arengustrateegiate ja territoriaalse ühtekuuluvuse strateegiate ning 2030. aasta tegevuskava raames“ (C/2024/1040).

Ühinenud Rahvaste Organisatsioon

- ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioon, vastu võetud 2006. aastal.
- Majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste rahvusvaheline pakt, 1966.
- Kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvaheline pakt, 1966.
- ÜRO lapse õiguste konventsioon, 1989.
- UNCTADi 2023. aasta kaubandus- ja arenguaruanne: <https://unctad.org/publication/trade-and-development-report-2023>.
- ÜRO tulevikupakt, 2024.

- UNESCO kultuuripoliitika ja kestliku arengu maailmakonverents – MONDIACULT 2022: <https://www.unesco.org/en/articles/unesco-world-conference-cultural-policies-and-sustainable-development-mondiacult-2022>.
- UNESCO 2005. aasta kultuuri väljendusvormide mitmekesisuse kaitse ja edendamise konventsioon.
- UNESCO kultuuri- ja kunstihariduse raamistik. 2024.

Muud dokumendid

- Cácerese deklaratsioon, mille ELi kultuuriministrid esitasid 25.–26. septembril 2023 Hispaania Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise raames.
- Euroopa statistikasüsteemide kultuurialase koostöövõrgustiku ESSnet-Culture lõpparuanne, 2012: https://ec.europa.eu/assets/eac/culture/library/reports/ess-net-report_en.pdf.
- Sissetulekuid ja elamistingimusi käsitleva ELi statistika (EU-SILC) andmete kogumine <https://ec.europa.eu/eurostat/web/income-and-living-conditions/information-data>.
- Porto Santo harta, 25. aprill 2021: <https://portosantocharter.eu/the-charter>.
- Euroopa Nõukogu ministrite komitee soovitus kultuuri, kultuuripärandi ja kultuurimaastiku rolli kohta ülemaailmsete probleemide lahendamisel (CM/Rec (2022) 15).
- „Culture’s contribution to health and well-being“ („Kultuuri panus tervisesse ja heaolusse“), algatuse „CultureForHealth“ aruanne, 2023.
- „Arts and Health: supporting the mental well-being of forcibly displaced people“ („Kunst ja tervis: sunniviisiliselt ümberasustatud inimeste vaimse heaolu toetamine“), Maailma Terviseorganisatsioon ja algatus „CultureForHealth“, 2022.